

ภาวะโลกร้อนกับโรคมาลาเรีย

สุพัตรา ทองรุ่งเกียรติ*

เสถียร แก้ววิเศษ*

สมชัย บวรกิตติ†

บทคัดย่อ

อุณหภูมิเฉลี่ยของผิวโลกในช่วงศตวรรษที่ผ่านไปเพิ่มขึ้น $0.74 \pm 0.18^{\circ}\text{C}$ ($1.33 \pm 0.32^{\circ}\text{F}$) องศาเซลเซียส ($1.33 - 0.32$ องศาฟahrenheit) ในขณะที่อุบัติการณ์ของภัยธรรมชาติและโรคระบาดก็เพิ่มขึ้น. มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าภาวะโลกร้อนจะส่งผลกระทบต่อปัญหาโรคภัยไข้เจ็บและสุขภาพของมนุษย์ โดยเฉพาะโรคมาลาเรียที่มีอยู่เป็นพาหะ ได้แก่ โรคมาลาเรีย. การศึกษาภาวะโลกร้อนส่วนหนึ่งผูกโยงการเพิ่มขึ้นของปัญหาโรคมาลาเรียกับภาวะโลกร้อน ได้แก่ รายงานการพบผู้ป่วยประจำรายในประเทศไทยที่ตั้งอยู่และตอบด้วยความสูงบางพื้นที่ที่ไม่เหมาะกับการแพร่ระบาดของโรคมาลาเรีย เพราะการเจริญและระยะพักตัวของเชื้อมาลาเรียในยุงจะเร็วขึ้นเมื่ออุณหภูมิเพิ่มขึ้น ตลอดจนการดำเนินการโดยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์. อีกทั้งในประเทศไทยพบว่าอุบัติการและอัตราการเสียชีวิตด้วยโรคมาลาเรียในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านไปนี้ยังคงที่คือปีหนึ่งๆ พบรู้ป่วยมาลาเรีย ๓๐๐ ถึง ๕๐๐ ล้านคน และประมาณ ๑ ถึง ๓ ล้านคนเสียชีวิต. การระบาดของโรคมาลาเรียเป็นกระบวนการเชื้อซึ่งกันและกัน. ปัจจัยหลัก คือ มนุษย์, ยุงกันปล่อง, เชื้อมาลาเรีย และยังมีปัจจัยเสริมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาพภูมิอากาศ, สภาพภูมิประเทศ, ระบบนิเวศวิทยา, ถึงแวดล้อม, สภาพเศรษฐกิจสังคม และพฤติกรรมมนุษย์. ดังนั้น การวิเคราะห์ผลกระทบของโรคต่างๆ จากภาวะโลกร้อน ต้องทำเป็นองค์รวม "ไม่ควรวิเคราะห์แยกเฉพาะปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ในขณะที่การควบคุมโรคมาลาเรียก็ควรได้รับการส่งเสริมต่อไป โดยการพัฒนาวิธีการตรวจวินิจฉัย, การป้องกันและการศึกษาวิธีการนำรักษาที่มีประสิทธิภาพ.

การวิเคราะห์ปัญหาผลกระทบของภาวะโลกร้อนต่อโรคมาลาเรียในบทนี้ อาจเป็นหนึ่งด้านอย่างที่บ่งชี้ว่าสถานการณ์การระบาดของโรคต่างๆ จากภาวะโลกร้อนอาจไม่รุนแรงดังเช่นสมมุติฐาน. อีกทั้งในประเทศไทยการระบาดต้องติดตามสถานการณ์ต่อไปหากอุณหภูมิของพื้นที่โลกร้อนอุ่นขึ้นเรื่อยๆ. สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องเร่งดำเนินการ คือ การหามาตรการและแนวทางในการลดภาวะโลกร้อน ประกอบกับการรับรู้ข้อมูลการระบาดของโรคแบบองค์รวม.

Abstract

Global Warming and Malaria

Supatra Thongrungkiat*, Setthawut Keawwiset*, Somchai Bovornkitti†

*Faculty of Tropical Medicine, Mahidol University, †The Academy of Science, the Royal Institute

The global temperature has increased by $0.74 \pm 0.18^{\circ}\text{C}$ ($1.33 \pm 0.32^{\circ}\text{F}$) during the past century. The same period has seen an increase in natural disasters and disease outbreaks. Reviews of the evidence of links between climate change and human health suggest that a warmer climate could result in increases in mosquito-borne diseases like malaria due to increased reporting of malaria cases in temperate climates and malaria epidemics in upland areas. Within the range of survivable temperatures, warmer temperatures reduce the duration of the extrinsic cycle of malaria parasites in mosquito vectors. Therefore, higher temperatures should result in higher rates of malaria transmission. Mathematical-model estimations suggest that more deaths will be attributable from malaria. However, during the past decade, the number of malaria cases has not changed markedly, with 300-500 million cases per annum and > 1-3 million deaths.

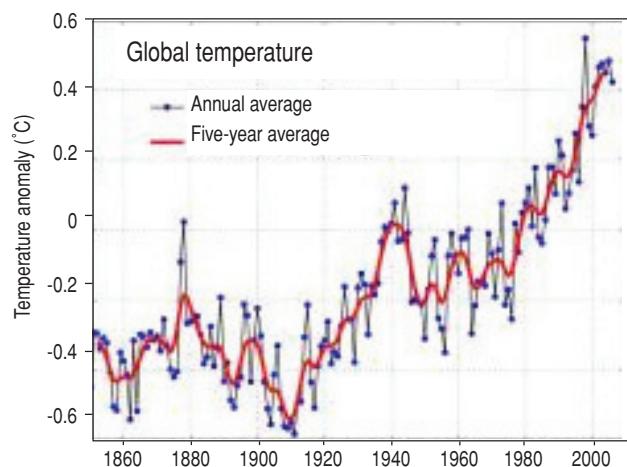
*คณะเวชศาสตร์เขตวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล, †สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน

The complex natural history of malaria transmission involves interactions between humans, anopheline vectors, and malaria parasites. Many different factors influence these three primary components, including climatic, ecological, environmental, socio-economic and human behavioral factors. Thus, malaria transmission may not simply be affected only by global warming; the relative importance of all the factors involved should be considered jointly. Measures to control malaria—developing new preventive methods, improving diagnosis, more effective treatment should all be encouraged and supported. An analysis of the impact of global warming on malaria has implications for the effects of global warming on other disease outbreaks, i.e., that they may not occur, or if they do, they may not be as serious as some predict. However, disease surveillance systems must be closely monitored by epidemiologists if global warming persists. There is an urgent need for ongoing public debate regarding what, if any, action should be taken to reduce future global warming, and the development of more holistic information about the epidemiology of disease in this context.

ก ภาวะโลกร้อน หมายถึงภาวะที่อุณหภูมิโลกเพิ่มขึ้น และมหาสมุทรเพิ่มขึ้น ในช่วง ๑๐๐ ปีที่ผ่านไป (พ.ศ. ๒๔๐๓-๒๕๕๓), เพิ่มขึ้น 0.๗ ± 0.๑ องศาเซลเซียส (รูปที่ ๑). นักวิชาการในประเทศต่างๆ ได้ตระหนักรและตื่นตัวถึงผลกระทบจากอุณหภูมิโลกที่สูงขึ้น จึงมีการค้นหาแนวทางป้องกัน และยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศดังกล่าว. การคาดคะเนผลกระทบต่างๆ ได้แก่ การเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม แผ่นดินไหว พายุหมอกควัน ความชื้น การสูญพันธุ์และการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติด้านต่างๆ ทั้งบนบกและในทะเล ซึ่งเหล่านี้ได้ส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์.

หลายประเทศได้หันมาให้ความสำคัญกับการศึกษาภาวะโลกร้อน, ผลกระทบ และแนวทางป้องกันอย่างจริงจังมากขึ้น เกิดความร่วมมือด้านต่างๆ ตั้งแต่การเข้าร่วมเป็นสมาชิกในภาคีอนุสัญญา, การบรรลุเป็นวาระการประชุมสหประชาติ ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (United Nations Conference on Environment and Development: UNCED) ณ กรุงริโอเดจาเนโร ประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙^(๑).

นักวิทยาศาสตร์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ภาวะโลกร้อนจะส่งผลกระทบต่อปัญหารोคภัยไข้เจ็บและสุขภาพของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยมุ่งประเด็นไปยังโรคที่มีอยู่เป็นพำนะ เช่น โรคมาลาเรีย, ไข้เลือดออกเดงกี, ไข้เหลือง. สำหรับโรคมาลาเรีย ซึ่งเป็นโรคเก่าแก่ที่สำคัญที่สุดในบรรดาโรคที่มีอยู่เป็นพำนะ

รูปที่ ๑ อุณหภูมิเฉลี่ยของโลก พ.ศ. ๒๔๐๓ - ๒๕๕๓^(๑)

เป็นโรคที่มีอัตราการเสียชีวิตสูง และอยู่ดูแลกับมนุษย์ในประเทศเขตร้อน หรืออยู่ในเขตเลนศุนย์สูตร เช่น ประเทศไทยในทวีปแอฟริกา อเมริกาใต้ และเอเชีย มาลายันปี. ประชากรโลกติดเชื้อและป่วยเป็นโรคมาลาเรียประมาณปีละ ๓๐๐-๔๐๐ ล้านคน และเสียชีวิตมากกว่า ๑ ล้านคน^(๒).

บทความนี้เสนอผลวิเคราะห์ปัญหาผลกระทบของภาวะโลกร้อนต่อโรคมาลาเรีย ซึ่งนักวิทยาศาสตร์มักนิยมลัดด้านวิทยาการระบาดของโรคมาลาเรียเชื่อมโยงกับภาวะโลกร้อน ได้แก่ การเพิ่มอัตราการเกิดและความรุนแรงของโรค, การกลับมาระบาดใหม่ในพื้นที่ซึ่งเคยกำจัดได้สำเร็จ, การระบาด

ในพื้นที่ใหม่ซึ่งไม่เคยมีการระบาดของโรคมาลาเรียมาก่อน, และการระบาดของมาลาเรียในเขตพื้นที่สูง เช่น ในบางเกาะของอินโดนีเซีย เป็นต้น^{๔๙}.

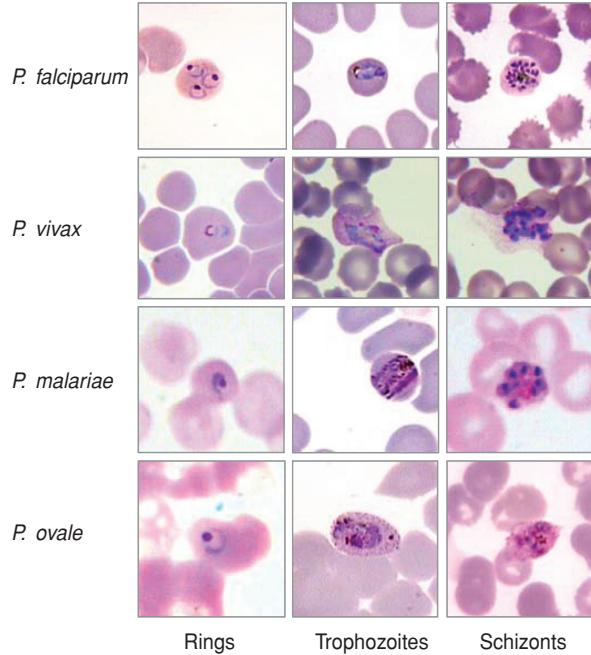
สมบูรณ์และกำเนิดพยาธิ

การเป็นโรคมาลาเรียต้องมีองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือ มนุษย์, ยุงกันปล่อง (รูปที่ ๒) และเชื้อมาลาเรีย (รูปที่ ๓). ส่วนการระบาดของโรคนอกจากองค์ประกอบ ๓ อย่างนี้แล้ว ยังมีปัจจัยเสริมหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น สภาพภูมิอากาศ, สภาพภูมิประเทศ, ระบบนิเวศวิทยา, สิ่งแวดล้อม, สภาพเศรษฐกิจและสังคม. ปัจจัยเสริมเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยหลัก

ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิอากาศกับประชากรยุง กันปล่องที่เป็นพาหะโรคเป็นเรื่องที่ซับซ้อน. ยุงกันปล่องแต่ละชนิดนั้นมีแหล่งเพาะพันธุ์ นิสัย และพฤติกรรมการหากินที่ต่างกัน. อย่างไรก็ตามอุณหภูมิที่สูงขึ้นประกอบกับมีปริมาณน้ำฝนมาก จะเอื้อต่อการเกิดและการแพร่กระจายของโรค กล่าวคือ มีการเพิ่มแหล่งเพาะพันธุ์ยุง, ยุงมีการเจริญเติบโตควบคู่กับเรื่องน้ำ, ปริมาณน้ำเพิ่มขึ้น และความชื้นสูงทำให้ยุงมีอายุยืน. อย่างไรก็ตาม การคาดคะเนบนพื้นฐานจากปัจจัยสภาวะอากาศ เช่น อุณหภูมิเพียงปัจจัยเดียว จึงถูกนักวิทยาศาสตร์บางกลุ่มโต้แย้งว่า การระบาดของโรคมาลาเรียที่

รูปที่ ๒ ยุงกันปล่อง (*Anopheles*) เพศเมีย (ภาพโดย ยุทธนา สามัง)

รูปที่ ๓ เชื้อมาลาเรียในแมลงเลือดแดง (ภาพโดย กนกวรรณ์ สิลมาธุ)

เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน อาจเกิดจากปัจจัยอื่นๆ นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ.

เนื่องจากบทความหลายแห่งกล่าวถึงการระบาดของโรคมาลาเรียที่เพิ่มขึ้นมีสาเหตุโดยตรงมาจากภาวะโลกร้อน นักวิทยาศาสตร์กลุ่มนี้ได้เห็นด้วยกับสมมติฐานนี้^{๕๐} ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อประกอบการหาเหตุที่แท้จริงของการเปลี่ยนแปลงกล่าวคือ

ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในเรื่องยุงพาหะ

มีความเข้าใจอย่างกว้างขวางว่าโรคที่เกิดจากยุงเป็นพาหะจะมีการระบาดในແນບເຂົ້າໂທຕົ້ນເທົ່ານັ້ນ. ແຕ່ความจริงโรคເຂົ້າໂທຕົ້ນທີ່ມີຢູ່ເປົ້າພາຫະເກີດຂຶ້ນໃນเขตอากาศອຸ່ນໄດ້ດ້ວຍ ແຕ່ຈະເກີດຂຶ້ນເຂົ້າພາຫະໃນຊ່ວງຄູ່ຮ້ອນ. ດັ່ງນັ້ນ หากເຫື່ອມາລາເຣີໄດ້ຮັບກາරຕ່າຍທອດສູ່ຢູ່ໃນເຂົ້າໂທຕົ້ນ ໃນຊ່ວງຄູ່ຮ້ອນທີ່ອຸ່ນຫຼຸມເໝາະ ສໍາຫັກການເຈົ້າມາເຖິງຕົ້ນທີ່ມີຢູ່ເປົ້າພາຫະ ທີ່ສາມາດເກີດຂຶ້ນໃນເຂົ້າໂທຕົ້ນໄດ້. ນອກຈາກນີ້ຍັງມີການເຫຼົາໃຈທີ່

คลาดเคลื่อนอีกว่า ยุ่งไม่สามารถชี้วิตเมื่อถูกหาน้ำมายื่น และจะตายหมดเมื่ออุณหภูมิลดต่ำมาก แท้จริงแล้วยังสามารถปรับตัวเพื่อความอยู่รอดได้ในพื้นที่ที่มีอุณหภูมิต่ำ เช่นเดียวกับในเขตหนาวที่ยุงก์สามารถพัฒนาตัวเองให้อยู่รอด ได้ในอุณหภูมิที่ร้อนนี้ซึ่งอาจจะนานหลายเดือน.

โรคมาลาเรียในเขตอบอุ่น

ในปัจจุบัน โรคมาลาเรียได้ถูกกำจัดหมดไปจากประเทศสหราชอาณาจักรและในทวีปยุโรป โรคมาลาเรียเคยเป็นโรคระบาดประจำถิ่นในช่วงศตวรรษที่ ๑๖-๑๘ โดยพบหลักฐานจากบันทึกในพิธีการฝังศพบริเวณปากแม่น้ำเมมฟ์ในองค์กรชี้ของการระบาดครั้งนั้นจากเบรียบได้กับพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคมาลาเรียแบบ舶夷ชาวย่าร่าในปัจจุบัน.

กล่างศตวรรษที่ ๑๙ การระบาดมาลาเรียยังคงระบาดอยู่อย่างประปราย เริ่มลดลงและถูกกำจัดหมดไปในศตวรรษที่ ๒๐ การระบาดที่ลดลงของมาลาเรียอย่างต่อเนื่องเป็นผลจากปัจจัยหลายอย่างผสมผสานกัน ได้แก่

- การเปลี่ยนแปลงด้านนิเวศวิทยา เช่น ระบบการระบายน้ำและการพัฒนาที่ดินเพื่อการเกษตรในรูปแบบและวิธีการใหม่ๆ ที่มีผลกระทบต่อแหล่งเพาะพันธุ์ของยุงพาหะ.

- การปลูกพืชพันธุ์ใหม่ๆ เพื่อการทำปศุสัตว์ทำให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงสัตว์ได้ตลอดทั้งปี ยุงที่เคยกัดและดูดเลือดคนกลับไปกัดสัตว์แทน และเชื้อมาลาเรียของคนไม่สามารถติดต่อไปสู่สัตว์ได้ทางชีวิตการแพร่ระบาดจึงไม่เกิดขึ้น.

- การเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรที่ทำงานอยู่ในฟาร์มมากกว่าออกไปอยู่ในบ้านทำให้ลดความเสี่ยงที่จะถูกยุงกัด.

- การพัฒนาอุตสาหกรรมมากขึ้นดึงคนจากเขตชนบทเข้ามารажงานในเมือง.

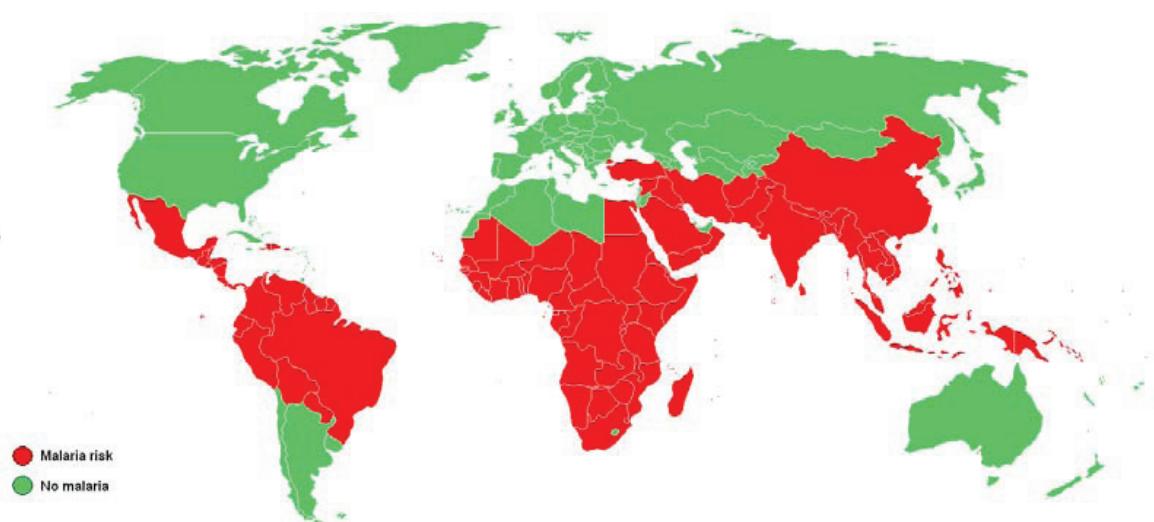
- สภาพตีกรรมบ้านช่องที่มีการพัฒนาและป้องกันยุงกัด.

- พัฒนาการด้านการวิเคราะห์มาลาเรีย และการเข้าถึงยาต้านมาลาเรียที่มีมากขึ้น.

ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมานี้เป็นปัจจัยพื้นฐานทางนิเวศวิทยา พฤติกรรมมนุษย์ และยุงพาหะ ต่ออุบัติการณ์ของโรคมาลาเรียที่เปลี่ยนแปลงลดลง โดยไม่ได้อ้างอิงเกี่ยวกับสภาวะอากาศ และในหลายประเทศที่ปัจจัยทางนิเวศวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่เปลี่ยนแปลง อุบัติการณ์ของโรคมาลาเรียก็ไม่ได้ลดลงในทำนองเดียวกัน.

โรคมาลาเรียในภูมิภาคเขตหนาว

การระบาดของโรคมาลาเรียในภูมิภาคเขตหนาว (รูปที่ ๔)

รูปที่ ๔ แหล่งระบาดของโรคมาลาเรียในปัจจุบัน^{๑๐}

ซึ่งต้องมากกว่าเขตอุบลฯ และมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เช่น ซึ่งชา率为 แอฟริกา, บางส่วนทางตอนเหนือของอินเดีย, อินโดเนเซีย และทวีปอเมริกาใต้ มีการระบาดต่อเนื่องทั้งปี เป็นการระบาดแบบคงที่ ขณะที่หลายพื้นที่ของอินเดีย, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้, อเมริกา拉丁และอเมริกาใต้ มีการระบาดแบบเป็นช่วง คือการระบาดมักเกิดขึ้นในช่วงฤดูฝน.

มีรายงานสถานการณ์ของโรคมาลาเรียรุนแรงขึ้นในแถบี้ เนื่องจากสภาวะโลกร้อน. แต่มีนักวิทยาศาสตร์คัดค้านระบุว่า ปัจจัยโลกร้อนไม่ใช่สาเหตุหลักของปัญหา ปัญหาแท้จริงเกิดจากปัจจัยอื่น เช่น การเพิ่มของประชากร, เศรษฐกิจทางสังคม, การเดินทาง, การดื้อยาต้านมาลาเรีย, การดื้อยาจำเเมลงของยุงพากะ และหลายสิ่งที่มนุษย์กระทำส่งผลกระทบถึงนิเวศวิทยาหรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ.

นอกจากนี้ พื้นที่สูงในเขตคุนย์สูตร การระบาดของโรคมาลาเรียจะถูกจำกัดอยู่ที่ระดับความสูง ๑,๘๐๐-๒,๐๐๐ เมตร ทั้งที่สามารถพบรุนพากะที่ระดับความสูง ๓,๐๐๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเล. ข้อจำกัดนี้คาดว่า ที่ระดับความสูงมากๆ อุณหภูมิต่ำซึ่งไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของเชื้อมาลาเรียในตัวยุง. อุณหภูมิที่ต่ำที่สุดที่เชื้อจะเจริญเติบโตได้ในตัวยุง สำหรับเชื้อมาลาเรีย พลาสไมเดียม พลัสพารัม คือ ๑๙ องศาเซลเซียส และเชื้อมาลาเรียพลาสไมเดียม ไวแวงซ์ คือ ๑๕ องศาเซลเซียส^{๑๑}. ถ้าอุณหภูมิพอดีมาก ระยะพักเชื้อในตัวยุง จะเร็ว ส่งผลให้การเพร่ระบาดของโรคมาลาเรียเพิ่มขึ้น.

ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านไป มีรายงานการระบาดของโรคมาลาเรีย ในหลายพื้นที่ บริเวณบนภูเขาสูงของประเทศไทยนั่น, ทางตอนเหนือของประเทศไทยเด่นชัด, ประเทศไทยร้อน ร้อนค่า, ทางตะวันตกของประเทศไทยเด่นชัด และเกาะมาดากัสการ์ ซึ่งไม่เคยพบการระบาดของโรคมาก่อน และมีการอ้างว่าการระบาดของโรคมีผลกระทบมาจากการที่อุณหภูมิโลกที่สูงขึ้น ๐.๖ องศาเซลเซียส. ข้อโต้แย้งกล่าวว่า การระบาดที่เกิดขึ้นในพื้นที่เหล่านี้ไม่เกี่ยวกับภาวะโลกร้อน เนื่องจากอุณหภูมิในพื้นที่ระบาดเหล่านี้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในช่วงที่มีการรายงานการระบาด^{๑๒} และบริเวณพื้นที่สูงเหล่านั้นก็ไม่ใช่พื้นที่สูงสุดที่เคยมีการระบาดมาก่อน.

การนำเสนอด้วยแบบจำลองคณิตศาสตร์

แบบจำลองคณิตศาสตร์เกี่ยวกับมาลาเรียถูกสร้างโดย โรนัลด์ รอสส์. ต่อจากนั้นาอกี ๕๐ ปี แมคโคนัลล์ ได้ทำการปรับปรุงแบบจำลองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อพัฒนาการควบคุมมาลาเรีย. นักสร้างแบบจำลองทั้งสองคนยอมรับว่าแบบจำลองของเขานั้นมีข้อจำกัดโดยขาดปัจจัยตัวแปร เช่น พฤติกรรม ภูมิศาส�판ทาง และฤดูกาล. การทดลองในขั้นต่ำของเขายield ได้รับการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัย และก็พบว่าสภาพภูมิอากาศอบอุ่นนั้นมีผลต่อการพัฒนาของยุงและส่งผลให้พื้นที่ที่มีสภาพภูมิอากาศสูงนั้นมีการระบาดของมาลาเรียในอัตราสูง. อย่างไรก็ตามการทดลองของทั้งสองคน ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง เนื่องจากสภาพภูมิอากาศในธรรมชาติ จริงๆ นั้นมีความ слับซับซ้อนมากเกินกว่าที่มนุษย์จะทำการจำลองระบบนิเวศวิทยาให้เหมือนจริงในธรรมชาติ.

สรุป

ปัจจัยที่มีผลต่อการระบาดของโรคมาลาเรีย รวมทั้งภาวะโลกร้อนมีความหลากหลายและซับซ้อน. เมื่อนำปัจจัยทั้งหมดมาพิจารณารวมกันอาจจะมีผลเป็นไปได้ทั้งในทางสนับสนุน หรือคัดค้านกันในการระบาดของโรคมาลาเรีย. ในขณะที่ภาวะโลกร้อนได้ท่วมความรุนแรงขึ้น งานวิจัยทางด้านวิทยาการระบาดของโรคมาลาเรียที่เกี่ยวข้องกับภาวะโลกร้อนที่กำลังอยู่ในระหว่างการวิจัยหรือที่กำลังจะวิจัยในอนาคต ก็ควรที่จะต้องวิเคราะห์โดยพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ซึ่งเป็นตัวแปรสัมพันธ์ "ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านระบบนิเวศวิทยา, การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง, รวมไปถึงการเพิ่มขึ้นของประชากร, ปัญหาความยากจน, การเดินทาง, การเคลื่อนย้ายและอพยพของประชากรฯ ว่ามีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงด้านวิทยาการระบาดของโรคมาลาเรียหรือไม่ และอย่างไร.

ถึงแม่รายงานข้อมูลทางวิทยาการระบาดอาจใช้หลักฐานจากภาวะโลกร้อนนั้นทำให้ปัญหาระบบที่เกิดขึ้นแต่ก็พบว่าการระบาดของโรคมาลาเรียในช่วงทศวรรษที่ผ่าน

ไปมีได้เพิ่มมากขึ้นเป็นลักษณะส่วนตามภาวะโลกร้อนแต่อุ่นได. ในขณะเดียวกันทั้งแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ ได้ใช้มาตรการต่างๆ เสมอมาในการควบคุมโรคมาลาเรีย ได้แก่ การพัฒนาวิธีการตรวจนิจฉัย, การศึกษาการรักษาที่มีประสิทธิภาพและการป้องกัน. โรคมาลาเรียจึงอาจเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้ประจักษ์ว่า สถานการณ์การระบาดของโรคต่างๆ จากภาวะโรคร้อนอาจไม่รุนแรงดังเช่นสมมุติฐาน. อุ่นได้ตามนักวิทยาการระบาดจะต้องติดตามสถานการณ์ต่อไปหากอุณหภูมิของพื้นโลกยังอุ่นขึ้นเรื่อยๆ. สิ่งสำคัญที่สุดที่ต้องเร่งดำเนินการ คือ การเฝ้าระวัง, แนวทางและกลยุทธ์ใหม่ๆ, การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันและควบคุมโรคต่างๆ.

เอกสารอ้างอิงและเอกสารประกอบการเรียนเรียง

๑. Catherine Brahic, 2007. Available from: <http://www.newscientist.com>
๒. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ความรู้เบื้องต้นเรื่องโลกร้อน. เอกสารเผยแพร่.
๓. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). Malaria 2009 Available from: <http://www.cdc.gov/malaria/index.htm>
๔. Hay SI, Cox J, Rogers DJ, Randolph SE, Stern DI, Shanks GD, et al. Climate change and the resurgence of malaria in the East African highlands. *Nature* 2002;905-9.
๕. Tanser FC, Sharp B, le Sueur D. Potential effect of climate change on malaria transmission in Africa. *Lancet* 2003;362:1792-7.
๖. Tanser FC, Sharp B. Global climate change and malaria. *Lancet Infect Dis* 2005;5:256-8.
๗. Hales S, Woodward A. Global climate change and malaria. *Lancet Infect Dis* 2005;5:258-9, author's reply 259-60.
๘. Patz JA, Olson SH. Climate change and health: global to local influences on disease risk. *Ann Trop Med Parasitol* 2006;100:535-49.
๙. Reiter P. Global warming and malaria; knowing the horse before hitching the cart. *Malaria J* 2008;7(Suppl I):S3 Available from: <http://www.malariajounal.com/content/7/SI/S3>
๑๐. Available from: <http://www.societal-web.com>
๑๑. MacDonald, G. *The epidemiology and control of malaria*. London: Oxford University Press; 1957.
๑๒. Ahlbeck JR. No significant global warming since 1995. Available from: <http://www.factandarts.com>